

9. Odpoveď ministra školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky Tomáša Druckera na interpeláciu poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky Ingrid Kosovej podanú 27. marca 2025 vo veci segregácie na základných školách

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VÝSKUMU,
VÝVOJA A MLÁDEŽE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Tomáš Drucker
minister

KANCELÁRIA NR SR PODATEĽNÁ	
Došlo:	29 -04- 2025
Číslo záznamu:	19308
Číslo spisu:	KNR-ODOS-0096/2025-74
Listy:	4
Prílohy:	
Vybavuje:	

Bratislava 25. apríl 2025
Číslo: 2025/7119:8-E1670

Vážená pani poslankyňa,

dňa 1. apríla 2025 mi bola pod číslom KNR-ODOS-0096/2025-74 doručená Vaša interpelácia vo veci poskytnutia informácií k výsledkom monitorovania rizika segregácie na základných školách, ktoré boli zverejnené na stránke MŠVVaM SR 5.11.2024.

V súlade s § 130 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky si Vám dovoľujem odpovedať na položené otázky a informovať Vás:

1. Žiadam o prístupnenie zoznamu 82 obcí, kde bolo identifikované riziko segregácie.

Dlhodobým cieľom Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR (ďalej tiež ako „ministerstvo“) je dosiahnutie odstránenia segregácie vo výchove a vzdelávaní a poskytovanie rovnakých príležitostí pre všetky deti a žiakov bez ohľadu na ich rasovú alebo etnickú príslušnosť. Nesprávna interpretácia výsledkov monitoringu rizika segregácie by mohla spôsobiť, že školy čeliace riziku segregácie môžu byť automaticky spájané s vysokým podielom žiakov s etnickou či rasovou príslušnosťou, čo môže vyvolávať dojem škôl „nižšej úrovne“. Práve takýmto hodnotiacim úsudkom sa chce rezort školstva vyhnúť. Výsledky monitorovania slúžia výlučne ministerstvu ako východisko pri ďalšom nastavovaní a vyhodnocovaní desegregačných a inkluzívnych politík, pri nastavovaní cieľov a politík v budúcnosti a k vytvoreniu systému cielenej podpory a pomoci rizikovým školám a lokalitám. Z tohto dôvodu ministerstvo komunikuje výsledky len s ďalšími kľúčovými aktérmi v oblasti desegregácie vo vzdelávaní, konkrétne Štátnou školskou inšpekciou, pri realizovaní spoločného cieľa: podpora škôl v procese desegregácie, dodržiavania zákazu segregácie a princípu nediskriminácie vo výchove a vzdelávaní.

Ministerstvo zároveň uvádza, že zákaz diskriminácie na základe rasy alebo etnickej príslušnosti je obsiahnutý v Ústave Slovenskej republiky, Listine základných ľudských práv a slobôd či Listine základných práv EÚ. Zverejnenie požadovaného zoznamu obcí, na základe ktorého by bolo možné označiť v obciach sa nachádzajúce školy za školy čeliace riziku segregácie, by mohlo mylne spájať hrozbu segregácie s etnickou či rasovou príslušnosťou žiakov školy a vyvolať dojem „nižšej úrovne“ takejto školy len kvôli tomu, že je navštevovaná žiakmi s konkrétnou rasovou alebo etnickou príslušnosťou. Práve takýmto hodnotiacim úsudkom sa chce povinná osoba vyhnúť, keďže jej dlhodobým cieľom je dosiahnutie odstránenia segregácie vo výchove a vzdelávaní a poskytovanie rovnakých príležitostí pre všetkých žiakov bez ohľadu na ich rasovú alebo etnickú príslušnosť.

Vzhľadom na to, že informácie, ktoré požadujete, sú štatistickými údajmi, a zároveň predstavujú dôverné štatistické údaje týkajúce sa konkrétnych spravodajských jednotiek, podliehajú obmedzeniu

prístupu k informáciám podľa § 8 až 13 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií), t. j. obsahujú utajované skutočnosti, osobné údaje, obchodné tajomstvo alebo a iné údaje, poskytnutie ktorých je limitované zákonnými obmedzeniami, a tiež sú osobitne upravené aj v zákone o štátnej štatistike.

2. Akú má MŠVVaM SR víziu a stratégiu riešenia desegregácie v týchto 82 obciach?

Ministerstvo zaviedlo monitoring rizika segregácie v roku 2023. V septembri 2024 ministerstvo publikovalo pilotnú monitorovaciu správu základných škôl v bežnom prúde vzdelávania. Cieľom tohto monitorovania je poskytnúť ministerstvu nástroj, ktorý je možné využívať pravidelne a plošne, a tým umožniť sledovanie vývoja rizika segregácie konzistentne a v dlhšom časovom období. Na základe administratívnych dát však nie je možné monitorovať komplexne realitu školy, všetky okolnosti a rozhodnutia, ktoré vedú k danej situácii. Porušenie zákazu segregovaného vzdelávania je protiprávne konanie, o ktorom rozhoduje súd. Preto výsledkom monitorovania na základe administratívnych dát nie je, a ani nemôže byť posudzovanie, či v konkrétnej škole alebo lokalite dochádza k segregovanému vzdelávaniu. Hovoríme preto len o riziku novej segregácie.

Okrem identifikácie rizikových škôl zahŕňa monitoring aj vyhodnocovanie širšieho kontextu, v ktorom sa tieto školy nachádzajú. Pilotná správa je zameraná na segregáciu voči žiakom žijúcim v marginalizovaných rómskych komunitách, kde je problém najvypuklejší. Keďže rezort nedisponuje spoľahlivými etnickými dátami, za žiakov v riziku segregovaného vzdelávania považujeme žiakov, ktorí sú buď zo sociálne znevýhodneného prostredia, z domácnosti v hmotnej núdzi, alebo hovoria po rómsky.

S účinnosťou od 15. novembra 2024 rezort školstva zaviedol povinnosť škôl a školských zariadení uplatňovať štandardy dodržiavania zákazu segregácie podľa § 145 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Monitoring rizika segregácie aj zavedené štandardy sú dôležitou súčasťou tzv. systému monitorovania procesu dodržiavania zákazu segregácie, ktorý je nástrojom pre implementáciu a verifikáciu cieľov Reformy 5 Komponentu 6 Plánu obnovy a odolnosti SR. Do tohto procesu sú zapojené regionálne úrady školskej správy a Štátna školská inšpekcia v rámci svojej pravidelnej inšpekčnej činnosti. Štátna školská inšpekcia pri plánovaní a vykonávaní inšpekčnej činnosti, najmä v oblasti monitoringu inkluzívnosti prostredia, každoročne dostáva vstupy z MŠVVaM SR aj na základe výsledkov monitoringu rizika segregácie. Štátna školská inšpekcia postupuje v prípade potvrdenia rizika segregácie v súlade s platnými právnymi predpismi a škole a školskému zariadeniu uloží opatrenia v zmysle Článku 3 Štatútu Štátnej školskej inšpekcie, t. j. podľa zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zároveň Štátna školská inšpekcia školám a školským zariadeniam odporúča postupovať aj podľa odporúčaní v Časti B „Praktická časť“ Metodickej príručky desegregácie vo výchove a vzdelávaní (ďalej tiež ako „metodická príručka“) a v zmysle zaužívanej praxe o vážnych zisteniach informuje rezort školstva.

Odstraňovanie foriem diskriminácie vo vzdelávaní rómskych komunít na Slovensku je dôležitý a náročný proces, ktorý vyžaduje koordinované úsilie na úrovni vlády, obcí a škôl, neziskových organizácií a samotných komunít. Podpora rovného prístupu k inkluzívnemu vzdelávaniu Rómov na Slovensku zahŕňa rôzne opatrenia a iniciatívy na miestnej, národnej aj európskej úrovni. Cieľom je zlepšiť vzdelávacie príležitosti, vytvoriť spravodlivý a rovnaký vzdelávací systém pre rómske deti, podporiť ich integráciu do bežných škôl a znížiť diskrimináciu.

Dlhodobým zámerom Stratégie inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní je vytvoriť prostredie naklonené inkluzívnemu vzdelávaniu, motivujúce školy stať sa inkluzívnymi. V oblasti podpory desegregácie výchovy a vzdelávania sú aj priority v rámci Programu Slovensko na roky 2021 - 2027 zadané zreteľne. Prioritou je podpora rovného prístupu ku kvalitnému, personalizovanému,

nesegregovanému a inkluzívnemu vzdelávaniu a odbornej príprave, spoločne s podpornými aktivitami pre riaditeľov a zriaďovateľov škôl a školských zariadení s cieľom zvýšiť povedomie o desegregácii, možnostiach prevencie diskriminácie vo vzdelávaní. V roku 2025 prebieha realizácia dvoch národných projektov financovaných zo zdrojov EÚ (Program Slovensko), ktoré sú reakciou na žalobu podanú v decembri 2023 Európskou komisiou na Súdnom dvore EÚ proti Slovenskej republike vo veci segregácie rómskych detí v školskom systéme:

- národný projekt Príležitosť pre všetkých, ktorého cieľom je podporiť desegregáciu vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít realizáciou pilotných desegregačných projektov v 13 lokalitách na základe zmapovaných potrieb a príčin segregácie,
- národný projekt Podpora vzdelávacích príležitostí, počas ktorého bude vytvorený dočasný vyrovnávací systém adaptačných tried, ktoré uľahčia prechod do hlavného prúdu vzdelávania žiakom špeciálneho prúdu vzdelávania, ktorým bol po pretestovaní vylúčený ľahký stupeň mentálneho postihnutia, a aj učiteľom a odborným pracovníkom, ktorí s nimi budú pracovať.

Ďalší aktuálne realizovaný národný projekt (v gescii Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie) prispieva k predchádzaniu predčasnému ukončeniu školskej dochádzky a jeho cieľom je vytvoriť systém včasného varovania pred predčasným ukončením školskej dochádzky, ktorý identifikuje žiakov ohrozených predčasným odchodom zo školy a poskytne im potrebnú podporu.

Aktuálne prebiehajú interné procesy na úrovni ministerstva a jeho rezortných organizácií pri riešení situácií v školách, ktoré sú v riziku segregácie, konkrétne vybraných skupín škôl. Do procesu sú zapojení viacerí, aj mimorezortní aktéri, a cieľom je prepojiť možné opatrenia pre jednotlivé školy a lokality, a tiež identifikovať prípadné chýbajúce kompetencie rôznych aktérov, ktoré je možné riešiť v aktuálne rozbehnutých legislatívnych procesoch v zmysle Rámcového plánu legislatívnych úloh vlády SR na IX. volebné obdobie v legislatíve rezortu školstva.

3. Akú má MŠVVaM SR víziu a stratégiu riešenia desegregácie podľa jednotlivých typológií škôl, v ktorých bolo identifikované riziko segregácie?

Definované typy segregačných situácií v monitoringu rizika segregácie vychádzajú z typológie definovanej v metodickej príručke. Hoci monitorovanie je sústredené na sledovanie indikátorov na úrovni školy, tieto môžu byť výsledkom konania iných aktérov, na ktoré má škola len obmedzený alebo žiaden vplyv - stanovenie školských obvodov zriaďovateľom, súkromné a cirkevné školy nie sú spádovými školami, možnosť voľby školy zákonným zástupcom. Nie je možné identifikovať dôvody vzniku situácie na základe dostupných dát, preto je monitoring zameraný len na prejavy na úrovni škôl, pričom napríklad v prípade, že v obci je viac škôl a skupina žiakov v riziku je medzi nimi nerovnomerne rozdelená, zodpovednosť aj riešenie situácie presahuje úroveň vedenia školy. V mnohých prípadoch sú školy jedinými školami v obci, s vysokou koncentráciou žiakov v riziku, čo môže byť spôsobené kombináciou demografickej skladby obce, a napríklad aj rozhodnutiami a možnosťami zákonných zástupcov voziť deti do vzdialenejších škôl. Takýto fenomén je problematické spoľahlivo odsledovať. Situácia každej zo škôl je výsledkom širších individuálnych súvislostí a riešenie si tiež vyžaduje zapojenie aktérov na viacerých úrovniach.

Cieľom publikovaných monitorovacích správ je aj pozrieť sa bližšie na situáciu v identifikovaných školách v riziku, pričom sú porovnávané voči školám mimo rizika a sumárne ako priemer za všetky školy v riziku. Identifikované školy sa líšia od nerizikových vo viacerých ukazovateľoch, na ktoré majú len malý dosah, ako napríklad zaškolenosť nastupujúcich prvákov v predprimárnom vzdelávaní, dochádzka, opakovanie ročníka, účasť v školských kluboch detí, vzdelávacie výsledky, miera predčasného opakovania ročníka, odbornosť vyučovania a záujem žiakov o maturitné odbory. O vzdelávacom procese poskytujú administratívne dáta málo informácií, preto nie je možné posúdiť, do akej miery školy pracujú so zvýšenými nárokmi svojich žiakov.

Vzhľadom na uvedené limity tohto monitorovania (jednotné posudzovanie etnicity žiakov, neexistencia dát o školských obvodoch, informácie o trvalom pobyte žiakov, chýbajúce kvalitatívne údaje o školách) si ministerstvo uvedomuje obmedzenia zistení z monitorovacích správ. Aj preto sú ku komplexnému obrazu tohto monitorovania nevyhnutné vstupy Štátnej školskej inšpekcie, ktoré publikuje v jednotlivých správach o výsledkoch zo školských inšpekcií.

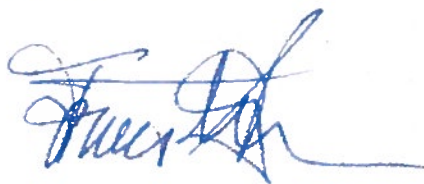
Okrem toho, v rámci procesu zavádzania Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní (ďalej len „Štandardy“), ktoré sú platné od 15. novembra 2024, ministerstvo plánuje užšiu spoluprácu práve so školami v riziku segregácie pri zapracovaní Štandardov do školských poriadkov, ale aj pri vypracovaní Plánov uplatňovania Štandardov. Momentálne prebieha formálna kontrola regionálnymi úradmi školskej správy, po nej bude ministerstvo priamo komunikovať so školami, ktoré regionálne úrady identifikujú.

Národný projekt Príležitosť pre všetkých disponuje rozsiahlou štruktúrou zamestnancov v regióne a rovnako aj metodikou k mapovaniu východiskovej situácie, ktorú už projektový tím realizoval v 13 lokalitách (a na školách) zapojených do národného projektu. Zamestnanci pôsobiaci v teréne sú vyškolení a - v prípade problémov v školách identifikovaných ako rizikových z dôvodu segregácie - budú súčinní poskytnúť odbornú pomoc.

4. Pristúpilo MŠVVaM SR k analýze školských obvodov? Ak áno, kedy zverejní výsledky z analýzy?

Ministerstvo doposiaľ nepristúpilo k analýze školských obvodov, keďže zber údajov relevantných k tejto téme je plánovaný až v priebehu roka 2025.

S pozdravom

Vážená pani
Ingrid Kosová
poslankyňa
Národná rada Slovenskej republiky
Námestie Alexandra Dubčeka 1
812 80 Bratislava 1

Na vedomie:
Vážený pán
Richard Raši
predseda
Národná rada Slovenskej republiky
Námestie Alexandra Dubčeka 1
812 80 Bratislava 1